

Kildedalen Troldbjerg og planterne

Bemærk den halvcirkelformede dalbund og de meget stejle skrænter
Grundvandet siver ud overalt langs den blå skravering

Kildedalen

En kildedal er ikke blot en dal med en kilde, men en dal, der er dannet af en eller flere kilder. Længst inde i bunden af denne dal er der flere væld, hvor grundvand trænger frem. Det er det, der er med til at adskille denne daltype fra den mere almindelige vandløbsdal.

Kildedalen her har en typisk hestesko-form både i top og bund. Det udsivende grundvand har skyllet sand og jord og andet materiale ud af bakkefoden. Med tiden bliver denne undermineret og skrider ned over et af kildevældene. Vandet transporterer det nedstyrtede materiale bort, og kildedalen er blevet en smule større. Bag kildevældene dannes en meget stejl skrænt, hvilket er tydeligt at se i denne dal.

Kildedalen er en blandt flere i området, der er adskilt af istidsskabt landskab. Tidspunktet for dannelsen af kildedalen ligger efter sidste istid for ca. 11.000 år siden og foregår stadig.

Læg mærke til, hvorledes sandkorn hele tiden transporteres i bunden af vandløbet – ses lettest på skift i de mørke linier på baggrund af lysere sandbund.

Længere fremme er vandstrømmen blevet så kraftig, at kun større sten ligger tilbage i bunden af vandløbet, småsten og sand er transporteret videre frem mod Gjærn Å.

Kildedale er fåtallige i Danmark, men flere findes i Midtjylland.

Adgangen til bunden af kildedalen sker over et fugtigt moseagtigt område, hvor der bl.a. vokser: Vandmynte, baldrian, kærtidsel og tørstetræ.

Vandmynte

En almindelig plante ved søer og vandløb og i sumpområder. Den foretrækker lysåbne steder med fugtig og gerne mudret bund.

Blomstrer juli til september med violette blomsterstande. Den breder sig ved mange grenede underjordiske udløbere. Planten dufter kraftigt af mentol ved berøring pga. dens indhold af æteriske olier. Disse olier anvendes i medicin og levnedsmidler. Desuden indeholder planten garvestoffer. Har også været kaldt tudsemynte – da den vokser de steder, hvor tudser og frøer holder til.

Baldrian

En flerårig plante med talrige lys-røde blomster i kvaster. Den vokser på fugtige steder, gerne med grundvandsfugtig jord. Baldrian bliver op mod 1 m høj og blomstrer i juni til juli.

Brugen af baldrianrod har sin oprindelse i den østerlandske lægekunst og har i mere end tusind år været anvendt som smertestillende naturmedicin, krydderi og i parfume. Skulle være virksom mod søvnforstyrrelser, nervøsitet og depressive tilstande.

Kærtidsel

Kærtidsel er en flerårig urt, dvs. planterne først er udviklet efter to år, hvorefter de blomstrer og dør. Den sætter således kun frugt en gang, hvorefter den går til grunde.

Hvor kærtidsel vokser i »kold jord«, udvikler den sig først til blomstring over 4-5 år. Det er typisk for et kildeområde, hvor grundvandet trænger frem til overfladen. Jordtemperaturen ligger da konstant på 7-8°C. Den vokser i moser og enge og er en ca. 1 m høj, opret plante med tornet stængel, stærkt tornede blade og små kurve af mørkerøde blomster.

Tørstetræ

En lille busk eller buskagtigt træ. Navnet var oprindeligt trøste, der henryder til et frønet træ, idet træet har en muggen lugt. Barken har været anvendt til farvning og tørret bark har været anvendt som afføringsmiddel. Desuden blev veddet anvendt til fremstilling af trækul, der indgik i produktionen af sortkrudt.

Blomstrer fra maj og hele sommeren. Efter blomstring ses små runde bær, der først er grønne og senere skifter farve til rød og sort. Bærrene er uspiselige.

Vandmynte blev tidligere også kaldt tudsemynte

Baldrian har været anvendt siden oldtiden og middelalderen

Kærtidsel blomstrer omkring Sankt Hans og juli måned

Tørst trives næsten overalt i næringsfattig jord